

פניני הפרשה

בא

עלון מס' 1120

שנה כ"ג התשפ"ב

יו"ל ע"י הקרן לזיכוי הרבים. נידד: 052-7654216

כתובת: רח' הרב רוזובסקי 14/13 אשדוד. דוא"ל: 7654216@gmail.com

הכל תלוי בכוונה

ובני ישראל עשו כדבר משה וישאלו ממצרים כלי כסף וכלי זהב ושמלות (יב. לה)

צריך להבין מה בא הכתוב להדגיש שבני ישראל עשו כדבר משה, וכי מי יתנגד לקבל במתנה כלי כסף וכלי זהב ושמלות?

מבאר האור החיים הקדוש כי בדרך כלל בקיום מצוות כאלו מעורבת כוונה לתועלת אישית, ובאה התורה ללמדנו שבני ישראל לא שאלו ממצרים כלי כסף וזהב לתאות הממון, אלא "עשו כדבר משה" לשם קיום מצות הקב"ה. למדנו איפוא יסוד כי בכל מעשה מצוה הקשור לענין חומרי וגופני, כמו סעודת שבת ויום טוב, המצוה נמדדת לפי כוונת עושה המצוה. אם עושים את המצוה לשם שמים, הרי מעלתה גדולה עד לשמים, אך אם כל המטרה היא הנאה חומרית, יש חסרון בנשמת המצוה. וכן בכל דבר וענין שאדם עושה ומקיים, כמו שְׁנָה או אכילה, אם הוא מתכוון לשם מצוה, על מנת שיהיה לו כח ללמוד תורה, יש כאן מעשה מצוה, ואם לא, מפסיד מצוה כי הכוונה קובעת.

משום כך, מדרגת היהודי כה גבוהה ונשגבה, כי אצלו גם המעשה הגשמי ביותר, יכול להיפך למצוה גדולה ע"י מחשבה מהורה, ולעומתו, הגוי באותו מעשה לא עשה כלום. ובוה ביאר הרב שלמה לוינשטיין שליט"א את ברכת ההבדלה "המבדיל בין קודש לחול ובין אור לחושך ובין ישראל לעמים". ההבדל בין אור לחושך ברור, אבל במה מתבטא ההבדל בין ישראל לעמים? התשובה היא שכל מעשה של יהודי כשהוא מכוון לשם שמים, הוא יוצר אור בעולם ובורא עולמות בשמים. ואותו מעשה כאשר עושהו גוי שאין בו כוונה למצוה, זה חושך, ולא מביא כלל תועלת לבריאה. ולכן מדמים את ההבדל שבין אור לחושך להבדל שבין ישראל לעמים.

*

מסופר על האר"י הקדוש שנים על יצועו שעה אחת, ומלמל מתוך שנתו. כשהקיץ ביקש תלמידו רשות לשאול באיזה לימוד עסק הרב בשעת השינה. אמר לו האר"י הקדוש גם אם אומר לך 80 שנה מנסתרות התורה שלמדתי בשעה אחת של שינה, לא אספיק לגלות לך מה שהשגתי. כי גם השינה של הצדיק שהיא דבר גשמי, כיון שנעשית לשם שמים, יש בה קדושה גדולה ומשיג בה מעלות רוחניות לאין ערוך.

עצה טובה	יחיד ומיוחד
עצה לחזן, אם במהלך התפלה אתה רואה שאתה 'נתקע', ומשום מה אינך מסתדר עם הטון, פשוט עבור למקום אחר. בדרך כלל, הטון השונה של המקום השני מסתדר באופן פלאים. כדי שלא יורגש, עדיף לעשות זאת לאחר קריאת שמע, שם ממילא משנים את המקום.	המשנה היחידה שהנוסח שלה בירושלמי הפוך מהבבלי המשנה במסכת בבא מציעא פרק ד' משנה א'. בתלמוד ירושלמי הנוסח "הכסף קונה את הזהב", ואילו בתלמוד בבלי הנוסח הפוך: "הזהב קונה את הכסף". מכיון שזו משנה ראשונה בפרק, נוצר מצב מעניין שפרק רביעי של מסכת בבא מציעא בירושלמי נקרא "פרק הכסף", ואילו בבבלי נקרא "פרק הזהב" (הגאון רבי משה חורב זצ"ל בספרו "תורה מסיני" דברים עמ' קכ"ב).

מגיד דבריו / פנינה מתורתו של הגאון רבי בוגיד סערון זצ"ל

"ידוע הדבר ומפורסם הענין שכבוד הצדיקים הוא מעלה רמה, ומצינו שהקב"ה מקפיד על כבודם יותר מכבודו. וכדמצינו בירבעם בן נבט שעל שהיה מקטיר לעבודה זרה ועובד ע"ז היה הקב"ה מאריך אפו עמו, וכאשר הושיט ידו בעדו הנביא, כתיב 'ותיבש ידו' (מלכים א' יג, ד). וכן מצינו שאמר הקב"ה (שמואל ב' כג, ג) 'צדיק מושל יראת אלקים', שהקב"ה גוזר גזירה והצדיק מבטלה, והצדיק גוזר גזירה והקב"ה מקיימה".

(מגיד חדשות" ח"ט עמ' קע"ב)

והיה לך לאות על ירך ולזכרון בין עיניך (שם ט') – בגמ' (מגילה דף ט"ז ע"ב) אמרו על הפסוק וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו מנחם (דברים כ"ח יו"ד), תניא, ר' אליעזר הגדול אומר אלו תפלין שבראש. ע"ש. ונראה לי בס"ד לרמוז דרשה זו בפסוק כאן "והיה לך לאות" אותיות הוי"ה לך, רצונו לומר ששם הוי"ה יהיה עליך על ידי הנחת תפלין. (מכת"י הגאון רבי משה לוי זצ"ל).

נקודת חן / עובדיה חן

נועם עול המצוות

הערלה של פרעה, שעבודת ה' בשבילנו היא חגיגה - "כי חג ה' לנו". אמנם אין דרכם של הטף לזבוח, אך כיון ש"חג ה' לנו", לא נוכל לעצור אותם מלהצטרף אלינו. כשיש שמחה בבית, משתפים את כולם, ואין שמחת האדם שלמה, רק בחוג משפחתו וילדיו.

פרעה כמובן אינו מבין או שאינו רוצה להבין את משמעות הדבר, ועונה כי הוא רואה באצטגנינות שלו כי "רעה נגד פניכם", ועל כן הוא מתעקש: "לכו נא הגברים ועבדו את ה' כי אותה אתם מבקשים". ומבאר רש"י שם: הרי את העבודה אתם מבקשים "נזבחה לאלוקינו", ואין דרך הטף לזבוח.

ומה משיב לו משה רבנו על טענתו? תשובת משה על כך אינה מופיעה בתורה, רק נאמר: "ויגרש אותם מאת פרעה". המשא ומתן מתפוצץ. משה אפילו אינו טורח לענות לו, משום שאם פרעה אינו מבין שעבודת ה' היא שמחה וחגיגה, אין טעם להסביר לו.

*

רבנו האלשיך הקדוש היה ממשיך משל מדויק אודות המבט הנכון שצריך להיות כלפי המצוות:

בימים עברו, היו כובלים את האסירים באזיקים גם בין כותלי הכלא, על מנת למנוע בריחה. מעשה באסיר שנשא חן בעיני שומר בית הסוהר. השומר לא היה רשאי לפטרו מחובת האזיקים, אבל הכניסו למחסן הכלא, והציב לפניו ארגזי אזיקים, ואמר לו: "בחר לך צמד אזיקים הטובים בעיניך". בארגזים היו שלל אזיקים כבדים וקלים, ארוכים וקצרים, דקים ועבים. האסיר כמובן בחר באזיקים קלים קצרים ודקים.

לעומת זאת, חותנת מלווה את כלתה לחנות תכשיטים, ומבקשת שיציגו בפניה דוגמאות של צמידים. שוטחים לפני צמידים של זהב כבדים וקלים, ארוכים וקצרים, דקים ועבים. איזה צמידים הכלה תעדיף? דבר אחד בטוח: לא בקלים ביותר.

נתבונן ונראה, מה נשתנו הצמידים מהאזיקים? התשובה היא הצמידים הם תכשיטים, ותכשיטים אינם כבדים, הם הוד והדר, כפי כובדם כך כבודם. ובזה מבאר את הפסוק: "כי לְיִתְּ חָן הֵם לְרֵאשֶׁף וְעֲנָקִים לְגִרְגָּרִיתִיךָ" (משלי א, ט) - ראה שהמצוות תהינה לגביך כתכשיטים ולא כאזיקים!

פעמים שבמקום לראות בתורתנו מקור לשמחה ואושר, אנו רואים את הדברים כמעמסה וכעבודה שאין ברירה וחייבים לבצעה. וגרוע מכך, לפעמים אנו מעבירים הרגשה זאת גם לילדינו. עלינו לדעת כי כל ההסתכלות והגישה של ילדינו לעבודת ה' - תלויה בנו ההורים. הטעם והתכלין שניצוק לשבתות ולחגים, יקבע את החוויה והאווירה שלהם בלב הילדים. כשילד רואה את אמו מתאמצת בהכנות השבת, אך אומרת בשמחה ובסיפוק "זה לכבוד שבת המלכה!", הטעם הטוב של ההכנות לשבת לא ימוש מלבו לנצח. ולעתים זה ענין של עקימת אף או שפת גוף, שעלולים להטביע חותם בל ימחה בלב הילד.

כדי להבין עד כמה חשיבות יש לחוויה, שהיא זו שנחקקת בלבו של האדם יותר מכל דבר אחר, נציין כי פעם נערך מחקר שבדק כמה מספרי טלפון אדם ממוצע מצליח לאגור בזכרונו? התוצאה היתה: כעשרה מספרי טלפונים בלבד! מנגד, בדקו כמה מנגינות אדם ממוצע זוכר, והתוצאה היתה מדהימה: יותר מאלף מנגינות! מה פשר הפער הגדול? התשובה היא: מספר טלפון הוא אינפורמציה בלבד, ואילו מנגינה היא חוויה. כאשר מדובר בחוויה, תאי הזיכרון נפתחים ללא מאמץ, והיא נצרכת חזק בתודעה הרגשית של האדם.

*

כשסוף סוף מתגלים סדקים בחומת עיקשותו של פרעה, והוא ניאות ואומר למשה "לְכוּ עִבְדוּ אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם", מיד הוא מוסיף לברר כסוחר ממולח "מִי זֶה הָאֱלֹהִים?" (שמות י, ח). משה מבין את כוונת פרעה בשאלתו, והוא אינו מתפשר ומשיב בפסקנות: "בְּנַעַרְיָנוּ וּבְזַקְנֵינוּ גִלְיָהּ, בְּבָנֵינוּ וּבְבָנוֹתֵנוּ בְּצִאֲנָנוּ וּבְבָקָרֵנוּ גִלְיָהּ", ואחר כך מוסיף טעם מעניין: "כי חג ה' לנו" (שם ט'). מה הכוונה?

למעשה, התנהל כאן ויכוח עקר בין שתי תפיסות עולם. פרעה ראה את עבודת ה' כ"עבודה" טכנית שצריך לבצע, כמו להבדיל תשלום מסים למלכות, ואם כן אין זה שייך לא לנשים ולא לילדים, בפרט שמדובר בעבודת קרבנות הדורשת מאמץ, ולשם מה להכביד על הנשים והילדים. על כרחך, מבקשים הם תואנה לברוח.

ואילו משה מנסה ללא הצלחה להסביר לאוזנו

ויספרו לבניהם / ספור לשלחן השבת

וישלח מלאך להצילנו

הבנה, מתלבט כיצד להגיב למצב המוזר בו הוא משכנע אדם שהנפטר באמת נפטר.

"ואז נענה המפקד וסיפר לנוכחים את הסיפור המדהים הבא: במהלך המלחמה האחרונה, הוטלה עלינו משימת טיס מעל שמי סוריה. לרוע מזלנו, פגע טיל של האויב במטוסנו. בחסדי שמים הצלחנו להיחלץ מהמטוס הבוזר ולצנוח, אבל מצאנו את עצמנו בשטח האויב בלבנון. הבטנו אנה ואנה ולא ידענו לאן נפנה.

"לפתע הבחנו כי בראש גבעה סמוכה עומד רועה צאן מבוגר ומשגיח על צאנו. מתוך תקווה כי לא יסגירנו, פנינו אליו ושאלנו בערבית: איך יוצאים מכאן?

"להפתעתנו, הרועה ענה לנו בעברית צחה, והדריך אותנו: תלכו משם, ואל תלכו משם וכו'. עשינו כדבריו וב"ה שבנו בשלום לכוחותינו.

"והנה כשנכנסתי לביתכם, נתקלו עיני למרבה הפתעת בתמונה הזאת – של אותו רועה צאן. הבנתי מה עושה בסלונכם תמונה של רועה צאן לבנוני. ולכן הייתי בטוח שהוא חי, שהרי לא מזמן היה הדבר". סיים המפקד את סיפורו המפליא וקם לצאת מן הבית.

ממשיך הרצל לספר: אחרי כמה ימים המפקד קורא לי ואומר בסערת רגשות: "תראה, כבר כמה לילות אני לא מצליח לישון מעוצמת הגילוי שאותו רועה צאן שסייע להצילנו הוא 'הרב מהתמונה' שנשלח משמים. אחרי שראיתי את כוחם של חכמי ישראל, החלטתי שאחרי השירות הצבאי אני הולך ללמוד תורה".

המפקד אכן חזר בתשובה והוא כיום לומד ומלמד תורה בירושלים.

קרה פעם שכדי לסייע לחיילי ישראל העומדים על משמר ארצנו, נצרך מרן הגאון רבי רחמים חי חויתה הכהן זצ"ל (שהבוע יחול יום הילולתו) להתגלות לא רק בחלום אלא בהקיץ ממש! הנה סיפור מפליא שסיפר נכד רבנו הגאון רבי חננאל כהן שליט"א:

יום אחד ביקרתי עם אחי הגאון רבי ברכאל שליט"א בחנות של יהודי בשם חויתו עשוש הי"ו בבאר שבע. בחנות היה באותה שעה ידידו מר הרצל כליפה, אשר התעניין: "מי הם הרבנים האלה?". אמר לו בעל החנות: "אלה הנכדים של הרב מהתמונה".

הסתכלתי על חויתו בפליאה ושאלתי: "מה הפירוש 'הרב מהתמונה'?" הרצל כליפה שהיה לידי השיב לי במקומו: "בוא ואספר לך סיפור על סבא שלך: בזמן מלחמת 'שלום הגליל' הייתי הנהג של המפקד בפלוגה שלי. אחד מחיילינו יהודי ממוצא תוניסאי נהרג הי"ד, והמפקד נסע אתי לנחם את המשפחה.

"מרגע שנכנסנו לבית המשפחה, רותקו עיניו של המפקד לתמונה של סבא שלכם שהיתה תלויה על הקיר. ניכר עליו שהתמונה הסעירה אותו, ולאחר החלפת כמה מלות נימוס כמקובל, לא התאפק ושאל את בעל הבית: "אתם מכירים את האיש הזה?". "בודאי, זה הרב שלנו", השיב בעל הבית. "היכן הוא גר?" התעניין המפקד. "הוא נפטר לפני הרבה שנים" לא הבין בעל הבית את השאלה. "אתה בטוח שהוא לא חי?" התפלל המפקד. "בטוח" השיב בעל הבית. "נראה לי שהוא חי!" התעקש המפקד.

"אף אחד מהנוכחים לא הבין את הדו-שיח המשונה הזה. המשכנו לשבת שם עוד כמחצית השעה, וכל אותו הזמן המפקד אינו מתיק את עיניו מהתמונה.

"לבסוף ביקש להוריד לו את התמונה כדי להתבונן בה מקרוב. הוא בחן אותה היטב ושוב ושוב אמר: "אני בטוח שהוא חי היום!". בעל הבית נפנה אליו בחוסר

☺ זה לא חוק! ☺

"אתה יודע, אני שונא שאומרים לי 'גם אני!' משתף איש את חברו.

"כן" מגיב החבר בהזדהות "גם אני".

☺ חוק חוק אף... ☺

כשמישהו מספר לך על מצוקה שהוא סובל ממנה, לא תמיד צריך לספר לו שגם עליך עברו מצוקות דומות, ולתת לו הרגשה כאילו סבלו אינו כל כך נורא. לפעמים הוא פשוט רוצה שתחוש את מצוקתו, וכן, שתדע כי הוא מסכן.

אור המאיר

שאלות ותשובות שענה לשואליו בקצרה מרן רה"י הגאון רבי מאיר מאזוז שליט"א

(מתוך ספר "מקור נאמן" ח"ג שעתיד בע"ה לראות אור)

שאלה: התבקשתי לשאול מרופאה בכירה במחלקת הפגים בתל השומר האם יש איזו סגולה להצלחה ברפואת הפגים (לאחרונה כמה החיאות עם פגים לא הצליחו)?

תשובה: תטול ידיה מן הכלי ג' פעמים ותאמר מזמור יענך (תהלים כ') ואח"כ פסוק "התאנה חנטה פניה" וגו' (שיר השירים ב, יג), ותכוין חנטה בנמטריא חסד, שהפג יחיה בחסד וברחמים בס"ד. ואח"כ פסוק "כי עמד מקור חיים באורך נראה אור" (תהלים לו, י). ותתחיל בעבודה בטיפול בפגים. בשורות טובות.

שאלה: האם יש איזו דרך או סגולה על מנת להחזיר בתשובה בן שסר מהדרך?

תשובה: להתפלל עליו בחודש אלול תפלת החזון איש (פאר הדור ח"ב עמוד ש"ט) ובדמעות שלישי. וכן להשתדל להחזיר אחרים בתשובה או להכניסם לסמינר "ערכים" וכדומה, ומגו דזכי לאחריני זכי לנפשיה. וכן עשה הרה"ג ר' יהודה יוספי שליט"א כידוע.

שאלה: מה שנוהגים הבאים לכותל המערבי או לקבר צדיק להניח שם פתקים עם בקשות, האם יש ענין בזה?

תשובה: יש ענין בזה, ופעם היו תוקעים מסמרים בכותל. ונרמז מנהג זה בספר חרדים (הובא בספר חק לישראל פרשת ויחי).

שאלה: האם מותר לקום לפני הזריחה כדי לדוג דגים בים, ואח"כ להתפלל בשעה שבע (יצוין כי הדין המוצלח הוא דוקא בזריחה)?

תשובה: אסור לדוג לפני התפלה. ימתינו לך הדגים הטובים אחרי הנץ.

שאלה: האם מותר לקחת את הילדים לגן ולבית הספר לפני תפלת שחרית?

תשובה: בשעת הדחק אם קם מאוחר.

שאלה: חוט אחד מחוטי הציצית שנקרע בחלקו, האם הציצית כשרה?

תשובה: אפילו נקרע חוט אחד לגמרי, עדיין כשר, כל שנשארו שבעה חוטים קיימים כידוע.

שאלה: טלית שנקרעה, כתבו הפוסקים שצריך להזהר שלא תקרע רובה, דאז הוי ששה כנפות, ואיכא מאן דאמר דפטורה. האם בטלית קטן צריך להזהר בכהאי גונא שלא יקרע מבפנים עד שהרוב מבפנים יהיה פתוח, או שכל הזהירות שלא יקרע מבחוץ?

תשובה: מסתברא שאין שם כנפות כלל על הקרע מבפנים שהוא בית-הצואר ולא כנף.

שאלה: האם בטלית שייך לומר "כאשר יחנו בן יסעו", דהיינו שגם קיפול הטלית צריך להיות מעומד?

תשובה: לא שמענו זה.

שאלה: האם יש ליזהר שלא תקפל האשה טלית הבעל?

תשובה: כמה פעמים לפי זכרוני קיפלה אמא נ"ע טלית ותפלין של אבא.

לקבלת העלון בדוא"ל, שלחו בקשה ל: 7654216@gmail.com

לע"נ רחל בת מזל ע"ה
לע"נ לאה בת שרה ע"ה

לע"נ עזיזי בר כמונה לבית חדוק ז"ל

להצלחת פסח יוסף בן מלכה הי"ו

לע"נ רבי עובדיה בן לולו זצ"ל

לע"נ רבי אליהו בן אסתר זצ"ל

לע"נ אפרים בן מימה פנינה ז"ל